

Fra midten af 1980'erne videreudvikles de tendenser, som vi har set hos modernistiske instruktører som Godard, Antonioni og Cassavetes, hvor fortællingen fragmenteres eller endog opløses med en ironisk distance både i form og indhold. Udviklingen i filmens verden forløber parallelt med, hvad der sker i de andre kunstarter og sammenfattes under fællesbetegnelsen postmodernisme.

Den postmoderne film arbejder ikke inden for en specifik genre. Dens vigtigste karakteristika er netop genreblandinger, fortalt i en labyrintisk og fragmenteret struktur, der illusionsbrydende gør opmærksom på sig selv som medie (metafilm) samt med en udstrakt brug af referencer til andre film og tv-serier (intertekstualitet). Især i den amerikanske postmoderne film er der en fremherskende tendens til at genskabe velkendte klichéer og klassiske stereotyper med et indforstået og ironisk smil på læben.

Den postmoderne film er dybt inspireret af reklame- og MTV-æstetikken med dens lystfulde billedfascination, hvor overfladen er vigtigere end indholdet. I det hele taget er budskaber ikke noget, der i synderlig grad optager den postmoderne instruktør. Postmodernismen og modernismen er for så vidt enige i, at det er svært – for ikke at sige umuligt – at finde en mening med livet i en situation, hvor de klassiske værdier og autoriteter, der var knyttet til religion, politik eller familie, er døde. Der er ikke noget at tro på længere, men hvor modernisterne får grå hår af det, er postmodernisternes svar „who cares“ eller som formuleret i en filmtitel *So Fucking What* (Jefery Levy, 1994).

Den postmoderne kunst reflekterer en udvikling i samfundet, hvor individet må skabe sig selv, når ideologier eller familien ikke længere giver faste retningslinjer for godt/ondt og sandt/usandt. Det er derfor ikke just den moral og de idealer,

som vi kender fra den klassiske filmhelt, der findes hos den postmoderne helt. Med et slagord kan man sige, at alt er tilladt i den postmoderne kunst. Der sondres ikke mellem finkultur og lavkultur; alt står til fri afbenyttelse i postmodernismens fragmenterede og labyrintiske stil- og genreblandinger. Stimulerende for nogle – irriterende for andre.

Vi har tidligere omtalt adskillige instruktører, der kan betegnes som postmoderne, f.eks. Andrej Tarkovskij og Jim Jarmusch. De vil derfor ikke blive behandlet igen i vores afsluttende filmhistoriske jagt rundt på kloden efter det postmoderne.

Frankrig – Beineix og Besson

Igennem hele filmhistorien er det første skvulp i mange trendsættende bølger kommet fra Frankrig. Sådan også med den postmoderne film. Det er Jean-Jacques Beineix og Luc Besson, der bliver frontløberne. Begge er stærkt inspireret af reklamefilm-æstetikens blanke overflade og skaber billeder af sjældnen visuel kraft. Personerne i deres film skildres stort set uden fortid og fremtid. De følger deres instinkter – uden de store refleksioner.

Jean-Jacques Beineix' debutfilm *Diva* (1980) får nærmest kultstatus som postmoderne trendsætter. *Diva* er en kærlighedsthiller, hvor historien om en ung mands besættelse af en operastjerne flettes ind i en anden historie om et gangsteropgør. Stor gennemslagskraft får Beineix også med melodramaet *Betty Blue* (1985) om et rodløst par, der flygter væk fra storbyens blanke overflade til landsbyidyllen – dog uden held. *Betty Blue* er en spændende blanding af dristig erotisk melodrama og social-psykologisk temperaturtagning, hvor der er lånt godt og grundigt fra den amerikanske filmhistories skatkiste.

Jean-Jacques
Beineix' postmo-
derne melodrama
„Betty Blue“ (1985)

Luc Besson f  r sit gennembrud som 26-årig med *Subway* (1985), en postmoderne science fiction-agtig krimi, der udspiller sig i den parisiske metro. Besson er 13 år yngre end Beineix, og måske derfor er hans film ofte mere „r  “. Volden skildres nærmest tegneserieagtig og veksler med sjov og ballade som i en rockmusikvideo. Hvor Beineix henter inspiration i det amerikanske melodrama, er det den mere h  rds  l  ende amerikanske action-film, der t  nder Besson. Således i de effektivt fortalte og billedsmukke actionfilm *Nikita* (1990 – genindspillet i USA af John Badham med titlen *Kodenavn: Nina*, 1993) og *Léon* (1994). Lidt atypisk for Besson laver han i 1988 den smukke og mere stille undervandsfilm *The Big Blue*. Dyb eller tom overflade – det unge publikum og en stor del af filmkritikerne er absolut ikke enige i vurderingen af Bessons film.

Større enighed er der om *De elskende fra Pont Neuf* (1991) skabt af Leos Carax, den yngste af de franske postmoderne koryfæer. B  de publikum og kritikerne er begejstrede – selv om den vækker offentlighedens forargelse ved at være 5   r undervejs og være den hidtil dyreste franske film. Men man kan spørge, om denne enighed ikke skyldes, at kritikerne efterhånden har lært at acceptere de postmoderne instruktørers genbrug af alt tænkeligt fra film-, litteratur-, kunst- og musikhistoriens overdrev, når det bare

sker på en original og personlig m  de. Den kunst kan Carax – og det kan Besson og Beineix også.

Derfor er det nærmest uundgåeligt, at Hollywood har bud efter de franske avantgardister. Det bliver Luc Besson, der med *Det femte element* (1997) med Bruce Willis i hovedrollen får mulighed for at realisere sine drengedr  mme. Besson lader i denne vildt fabulerende fremtidsfort  lling Hollywoods effektmaskineri køre med fuld udblæsning, men både for tjubang-filmelskeren og for den, der vil finde dybere lag og traditionelle Besson-temaer, har filmen meget at tilbyde.

England – Monty Python, Gilliam, Greenaway og Boyle

Med *Monty Pythons Flyvende Cirkus* (1969-74) fornyr John Cleese, Michael Palin, Eric Idle, Graham Chapman og Terry Gilliam tv-satiren og giver den en helt ny standard. Gruppens anarkistiske og vanvittige univers, hvor alt er muligt og tilladt, bliver også overført til filml  rredet. Monty Python-gruppens geniale stil- og genreblandinger lykkes bedst i *Monty Python og de sk  re riddere* (1974) og især i *Life of Brian* (1979) om den stakkels Brian, hvis liv former sig som en satirisk parallel til Jesu liv og gerning.

Amerikaneren Terry Gilliam, der står bag de fantasifulde tegnefilmsindslag i *Monty Pythons*